

Cuvinte cheie: județul Năsăud, instaurarea comunismului, propagandă, represiune.

Mots-clés: département de Năsăud, instauration du communisme, propagande, repression.

Am trăit și am fost educat în timpul regimului comunist. Nu am prins însă timpurile când represiunea era aspectul cel mai izbitor al „democrației populare”. În timpul copilăriei mele, deja se trecuse la construirea „societății socialiste multilateral dezvoltate”. Privind retrospectiv cele trăite, pot spune că minciuna era condiția zilnică a „umanismului socialist”. O ideologie perfidă, bazată pe ură, care „descoperise” existența claselor sociale „antagoniste”, preluase în parte mesajul creștin al izbăvirii, pretinzând că luptă pentru „eliberarea exploatării omului de către om”. Eliberarea era una terestră, în care Partidul luase locul lui Dumnezeu. El, Partidul, era atotputernic, atotbiruitor, nu putea greși, cerea devoțiune necondiționată! În fața lui, spovedania se numea autocritică. Chiar și adevărul devenise partinic! Patriotismul însemna iubire de patrie și Partid! Partidului și Conducătorului i se jură credință, în fața lui se iau angajamente solemne, el invadează existența prin propaganda zilnică despre viitorul luminos, cu el se ajunge la sfârșitul istoriei, la societatea fără clase! Mărturisește despre aceasta materialismul dialectic și istoric, precum și legile de dezvoltare ale societății omenești!

În România comunistă totul se subordona Partidului, inclusiv Istoria! Firul roșu al Istoriei, în evoluția ei temporală, bazat pe „legități”, conducea spre suprema încarnare politică: partidul comunist. În manualul de istorie contemporană din perioada comunistă, Partidul se afla întotdeauna în fruntea clasei muncitoare, a maselor largi populare! Marile evenimente ale națiunii pălesc în fața secției române a Cominternului. Apropierea partidului de putere este în fapt o „revoluție de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă”. Aceasta a fost ultima interpretare dată actului de la 23 august 1944.

În istoriografia ultimului deceniu al regimului comunist se uzita și de o anumită periodizare a istoriei naționale de după 23 august 1944. Astfel, perioada de ascensiune a Partidului Comunist Român până a fi factorul politic determinant (23 august 1944 - 30 decembrie 1947) era definită ca „etapa desăvârșirii revoluției burghezo-democratice”. Înlăturarea monarhiei și proclamarea Republicii Populare Române, la 30 decembrie 1948, avea semnificația cuceririi întregii puteri politice în România de către Partidul Comunist Român. Anul 1948 este, așadar, primul an al „revoluției socialiste” în România.

Rolul factorului extern, al Uniunii Sovietice, în impunerea la conducerea țării a comuniștilor români, determinant și decisiv, este recunoscut astăzi și judecat ca atare de către istoricii onești. Cu o „legitimare” măsluită în alegerile din 19 noiembrie 1946, comuniștii români vor pretinde că „transformările revoluționare” de la mijlocul secolului XX se datorează factorului intern, hotărâtor, adică Partidului Comunist Român. Un partid care în județul Bistrița-Năsăud nu avea, după știința mea, nici un membru în perioada interbelică. În documentele Județenei Năsăud nu am întâlnit nici o biografie „revoluționară”, în care să se ateste calitatea de membru P.C.R. înainte sau măcar din timpul celui de-al doilea război mondial. Prin urmare, doar după „eliberare” s-au descoperit afinități nebănuite cu o ideologie ateistă cu pretenții de universalitate și adevăr absolut. Tot atunci, a fost înființat Partidul Comunist Român din județul Năsăud prin câțiva etnici maghiari și evrei.

Obiectul acestui studiu este primul an al regimului comunist din județul Bistrița-Năsăud, județ denumit Năsăud prin legea de organizare administrativă din anul 1925. „Județeană Năsăud”, așa cum apare în

Iosif UILĂCAN

Grupul Școlar Sanitar Bistrița
e-mail: iosifuilacan@yahoo.fr

documentele de partid, este Comitetul Județean Năsăud al Partidului Comunist Român iar, mai apoi, Comitetul Județean Năsăud al Partidului Muncitoresc Român. Evenimentele cele mai importante ale anului 1948: formarea partidului unic, alegerile din martie 1948, naționalizarea întreprinderilor, desființarea Bisericii Unite cu Roma etc., vor fi punctate ținând cont, în primul rând, de cele întâmplate pe plan local. Despre unele aspecte s-a mai scris, (de exemplu naționalizarea întreprinderilor), de aceea nu vom insista în mod deosebit asupra lor.

Județul Năsăud – Aspecte generale

În anul 1876 a luat ființă comitatul Bistrița-Năsăud ca o rezultată a reorganizării administrative a Transilvaniei din timpul dualismului austro-ungar. Denumirea de Bistrița-Năsăud a fost păstrată și după Marea Unire pentru județul care se va substitui fostului comitat. Însă, în conformitate cu legea administrativă din anul 1925, județul Bistrița-Năsăud a fost denumit Năsăud, probabil ca o recunoaștere a meritelor culturale ale localității cu același nume și al caracterului etnic, românesc, al zonei. Reședința acestuia se păstra la Bistrița, oraș care în anul 1948 avea o populație de 17465 locuitori.

La 1 aprilie 1948, Prefectura județului Năsăud a procedat la o nouă arondare administrativă, în fapt o reorganizare locală. Ea a fost sancționată prin decizia Ministerului Afacerilor Interne nr. 837 din 25 mai 1948 și publicată în Monitorul Oficial nr. 128 din 4 iunie 1948. Au fost desființate 43 de comune care au trecut ca sate în componența altor comune. Astfel, în județul Năsăud existau două comune urbane și 66 comune rurale compuse din 119 sate. Cele două orașe erau Bistrița - oraș reședință - și Năsăud care avea o populație de 3716 locuitori.

Cele șase subdiviziuni ale administrației județene erau numite plase. Plasa Centrală avea în componență 12 comune (Blăjenii de Jos, Budacul de Jos, Domnești, Jelna, Monariu, Sărata, Șieu-Măgheruș, Sigmir, Slătinița, Târpiu, Unirea, Viișoara), în plasa Șieu erau 10 comune (Albeștii Bistriței, Ardan, Budacul de Sus, Mărișelu, Monor, Ragla, Sântioana, Sebiș, Șieu, Șieut), în plasa Lechința nouă comune (Chiraleș, Corvinești, Cristur-Șieu, Dipsa, Herina, Lechința, Matei, Sângeorzul-Nou, Vermeș), în plasa Rodna 11 comune (Feldru, Ilva-Mare, Ilva-Mică, Leșu, Lunca Ilvei, Maieru, Măgura-Ilvei, Poiana-Ilvei, Rodna, Șanț, Sângeorz-Băi), în plasa Bârgău nouă comune (Bistrița Bârgăului, Dorolea, Iad, Josenii Bârgăului, Mureșenii Bârgăului, Prundul Bârgăului, Satu-Nou, Susenii Bârgăului, Tiha Bârgăului) iar plasa Năsăud 15 comune (Coșbuc, Dumitra, Mintiu, Mocod, Nepos, Nimigea de Jos, Parva, Prislop, Poienile-Zăgrii, Rebra, Rebrîșoara, Romuli, Salva, Telciu, Zagra)¹.

Orașul Bistrița în calitate de reședință era o entitate administrativă separată, în timp ce Năsăud era centrul plasei cu același nume. Populația fiecărei plase în anul 1948 era următoarea:

- Plasa Centrală – 11024 locuitori
- Plasa Năsăud – 35911 locuitori
- Plasa Lechința – 17426 locuitori
- Plasa Rodna – 30246 locuitori
- Plasa Bârgău – 20828 locuitori
- Plasa Șieu – 13357 locuitori²

Populația județului după naționalitate, conform recensământului din anul 1948 și datelor deținute de Prefectura județului în 1949, comparativ cu recensământul din anul 1930, este redată mai jos.

Tabel. Populația după naționalitate³

Anul	Total populație	Naționalitatea						
		Română	Ungară	Germană	Idiș	Țigani	Polonă	Alte limbi
1930	144131	106558	7174	21056	5915	2977	21	430
1948	148309	131395	7289	5370	1132	3008	28	87
1949	151255	133526	7801	5454	1242	3117	28	87

1 Arhivele Naționale. Direcția Județeană Bistrița-Năsăud, de acum ANBN, fond Legiunea de Jandarmi Năsăud, dosar 80, f. 20-21.

2 ANBN, fond Prefectura Județului Năsăud, dosar 567, f. 1. Vezi *Tabloul de împărțire administrativă a județului Năsăud*, în Monitorul Oficial nr. 128 din 4 iunie 1948.

3 ANBN, fond Prefectura Județului Năsăud, dosar 567, f. 2.